

DPN 6090

Title: गजेन्द्रमोक्ष (महाभारतान्तर्गता) GAJENDRAMOKSA (MAHĀBHĀ-
RATĀ NTARGATA)

Run. No. 6781

Cat. No. 29

Micro. No.

Subject Stotra

Religion: Hindu / Bauddha

Language: Skt. / New. / Nep. / Skt. - New. / Maith. - New. / New. - Nep. /

Size in cms. 24.7x12.7 Folios 20 Lines (in a page) 7

Compl. / Incompl.

Chapt. / act /

Author / translator

Scribe / donor

पशुपतिमान पःमाय

Date: NS / SS / VS / KS

Ruler / place

Script: New. / Dev. / Bhuji. / Ran. /

Illus. :

Material: palmleaf / paper / thiyasaphu / one side yellow

Condition: fine / damaged by worms, rats, water /

Beginning, colophon, post-colophon: श्री गजेन्द्रमोक्षप्रारम्भेयम् ॥ १ ॥

इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्वणि अमुशस्यनिके दानधर्मेषु गजेन्द्रमोक्षणं नाम
शतौपरि एकमपं (२८) शतमोऽध्यायः समाप्तं शुभम् ॥ (१५९/१)
(श्रीकृष्णार्पणमस्तु शुभं ॥

श्रीगजेन्द्रमोक्षप्रारंभोपसृ॥१॥

ग
९

श्रीगणेशं वंदे ॥ ॥ शतानीक उवाच ॥ मया हि देवदेवस्य विष्णो
रमिततेजसः ॥ श्रुताः संभूतयः सर्वा गदतस्तव सुव्रत ॥ १ ॥ यदि प्र
सन्नो भगवाननुशास्योऽस्मि वा यदि ॥ तदहं श्रोतुमिच्छामि नृ
णां दुःखघ्ननाशनम् ॥ २ ॥ त्वन्नादिद्युमहाभागदृश्यं ते येभ्यः
भाभुभाः ॥ फलानि च प्रयच्छन्ति तद्गुणान्येव भार्गव ॥ ३ ॥
तादृक्पुण्यं यच्चित्रं च नृणां सति शुभं परं ॥ इह स त्वं प्रोपश
मनंतं नैवित्तरतो वद ॥ ४ ॥ शौनक उवाच ॥ इदमेव महाभाग

ही
९

पृथ्वांश्च पितामहं ॥ भीष्मं धर्मभृतांश्चैरुंधर्मपुत्रोपुधिष्ठि
र ॥ ५ ॥ भीष्म उवाच ॥ जितं ते पुंडरीकाक्ष नमस्ते विश्वभावनः
नमस्तेऽस्तु हृषीकेश महापुरुष पूर्वज ॥ ६ ॥ आद्यं पुरुषमीशा
नं पुरुहूतं पुरातनं ॥ अतमेकाक्षरं ब्रह्म अक्राव्यं कंसनाशनं
म ॥ ७ ॥ असच्च सच्च यद्विश्वं नित्यं सदसत् परं ॥ परा पराणां स्व
स्वार्ं पुराणां परममयम् ॥ ८ ॥ मांगल्यं मंगलं तिस्रुं वरं रापम
नघं शुचिं ॥ नमस्कृत्य हृषीकेशं चराचरगुरुं हरिं ॥ ९ ॥ प्रवक्ष्या

म
२

मिसते पुण्यं कृष्णार्द्धे पायनस्य च ॥ येनोक्तेन श्रुतेनापि नश्यते
सर्वपातकं ॥ १० ॥ नारायणसमो देवो न भूतो न भविष्यति ॥ स
तेन सत्यवाक्येन सर्वार्थान्माध्याम्य हं ॥ ११ ॥ किंतस्य च ह्यभि
मंत्रैः किंतस्य च ह्यभिर्वृतैः ॥ नमो नारायणायेति मंत्रः सर्व
र्थसाधकः ॥ १२ ॥ जज्ञे वहुजं परमत्पुदारं यंदीपमध्वे सुतमा
त्सवंतं ॥ पराशरा रुद्रवती महर्षेस्तस्मै नमो ज्ञानतमो नुदाय
॥ १३ ॥ नमो भगवते तस्मै व्यासायामिते ते जस ॥ यस्य प्रसाराद्

श्री
२

क्ष्यामि नारायणकथामिमां ॥ १४ ॥ जनमेजय उवाच ॥ किं जप
मुच्यते पापात् किं जपन्मुखमश्रुते ॥ दुःखप्रनाशनं पुण्यं श्रो
तुमिच्छामि मानद ॥ १५ ॥ वैशंपायन उवाच ॥ देवव्रतं महाश
जं सर्वशास्त्रविशारदं ॥ विनयेनोपसंगम्य पर्यष्टुद्युधि
ष्ठिरः ॥ १६ ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ दुःखप्रदं शनं द्यौरमवेक्ष्य भूर
तर्क्षभ ॥ प्रयतः किं जपेन्नाप्यं विबुधः किमनुस्मरेत् ॥ १७ ॥ पि
तामहं प्रसादेन बुद्धिभेदो भवेन्नमो ॥ तदहं श्रोतुमिच्छामि

ग
२

बृहिनो वदतां वर ॥ १८ ॥ भीष्म उवाच ॥ शृणु राजन् महाबाहो
वर्णापि व्येहशांतिदं ॥ १९ ॥ खल्वदृशं नेजाप्यं यद्वै नित्यं समा-
हितैः ॥ २० ॥ अत्रापुराहरंती ममिति हासं पुरातनं ॥ गजेन्द्र-
मोक्षणां पुराणं कृष्णस्यास्ति ह्येकं मंगला ॥ २१ ॥ सर्वत्र मयः
श्रीमांस्त्रि कूटो नाम पर्वतः ॥ सुतः पर्वतराजस्य मुमेरो भास्कर-
र्युतेः ॥ २२ ॥ क्षीरोदजलवीच्यैर्धौतामलशिलातलः ॥ उ-
त्थितः सागरभिर्त्वा देवर्षिगणसेवितः ॥ अमरोभिः परि-

हृदि
३

वृतः श्रीमान्मन्त्रवशात्कुलः ॥ गंधर्वैः किन्नरैर्यक्षैः सिद्धचार-
णपन्नगैः ॥ २३ ॥ मृगैः शारवामृगैः सिंहैर्मार्तगैश्च सदा मदैः ॥
हृकदीपिवराहैर्हंतगात्रैर्विराजते ॥ २४ ॥ पुन्नागैः कर्णिकारैश्च
सुविल्वैर्दिव्यपाटलैः ॥ चूतनिम्बकदंबैश्च चन्द्र-
नागरुचम्पकैः ॥ २५ ॥ शालैस्तालैस्तमालैश्च तरुभिश्चा-
र्जुनैस्तथा ॥ वकुलैः कुंदपुष्पैश्च सरलैर्देवदारुभिः ॥ २६ ॥
मंदारकुसुमैश्चान्यैः परिजातैश्च सर्वतः ॥ एवं बहुविधैर्हृ-

ग
४

क्षैः शोभितसमलंकृतः ॥ ७ ॥ नानाधात्वंकितैः शृंगैः प्रसवद्भिः
समंततः ॥ जीवजीवकसंघुष्टचकोरशिखिनादितं ॥ २८ ॥
यमरागसमप्रख्यं ज्वालापुंजमिवोत्थितं ॥ तस्यैकं कांच
नं शृंगं सेवते यद्दिवाकरः ॥ २९ ॥ नानापुष्पैः समाकीर्णं ना
नागंधैः समाकुलं ॥ द्वितीयं राजतं शृंगं सेवते यन्निशाक
रः ॥ ३० ॥ पांडुरां बुदसंकाशं तुषाराचलमन्निभं ॥ वज्रेन्दुनी
लवैर्यतेजोभिर्भासयन् नभः ॥ ३१ ॥ तृतीयं ब्रह्मसदनं प्रह

ह्रीः
४

सं शृंगमुत्तमं ॥ यमरागसमप्रख्यं तारागणसमन्वितं ॥ ३२ ॥ नै
तत्कृतप्राः पश्यंति न नृशंसाननास्तिकाः ॥ नातप्रतपसो
लोके ये च पापकृतो नराः ॥ ३३ ॥ नानाराधितगोविंदाः शैले
पश्यंति ते नराः ॥ तस्य सानुमत्तः पृष्ठे सरः कांचनपंकजं ॥
३४ ॥ कारंडवसमाकीर्णं राजहंसोपशोभितं ॥ मत्तभ्रमरसंघु
ष्टं चकोरशिखिनादितं ॥ ३५ ॥ कमलोत्पलकङ्कारपुष्पांशो
कोपशोभितं ॥ कमलैः शतपत्रैश्च कांचनैः समलंकृतं ॥ ३६

ग
५

पत्रैर्मरकतप्रखैः पुष्पैः कांचनसन्निभैः ॥ गुल्मैः कीचकवे
णानां समंतात्परिवारितं ॥ ३७ ॥ अत्युन्नतं महास्थानं विचि
त्रशिखराकुलं ॥ शतयोजनविस्तीर्णं दशयोजनमायत
म् ॥ ३८ ॥ पंचयोजनमूर्ध्नि सरितस्तस्मात्प्राक्तं ॥ हिमखंडो
दकं राजन्मुखादममृतोपमं ॥ ३९ ॥ वैलोक्येदृशं पूर्वं च यत्न
त्सरमनुत्तमं ॥ सुप्रसन्नं सरोदिमं देवानामपि दुर्लभम् ॥
४० ॥ खातेन विगुणं प्रोक्तं शरद्वोरिव निर्मलम् ॥ उपहाराय

ह्रीः
५

देवानां मिथार्थं चितपंकजं ॥ ४१ ॥ तस्मिन् सरसि दृष्ट्वा त्माविरूपो तर्जः
लाशयः ॥ आसीदुहोगजेन्द्राणां दृग्धर्षो महाबलः ॥ ४२ ॥ अथ दं
तो ज्जरुमुखः कदाचिज्जपूथपः ॥ आजगाम तृषाकांतः करे
णपरिवारितः ॥ ४३ ॥ मदस्वावीजलाकांक्षी पादचारीवपर्वतः
वासयन्मदगंधेन महानैरावतोपमः ॥ ४४ ॥ गतो ह्यंजनसं
काशो मदाच्चलितलोचनः ॥ तृषितः पातु कामोऽसावक
तीर्णो महादुःखे ॥ ४५ ॥ पिवतस्तस्य ततो यं ग्राहः स सुपपद्यतः

ग
६

मुलीनः पंकजवने पृथग् मध्यगतः कशी ॥ ४६ ॥ गृहीतस्तेन गौडेणा
ग्राहेणाव्यक्तमूर्तिना ॥ यशंतीनां कोरारुनां कोशतीनां च द
रुणां ॥ ४७ ॥ नीयते पंकजवने ग्राहेणातिवलीयसा ॥ गजश्चाक
र्षते तीरं ग्राहश्चाकर्षते जलं ॥ ४८ ॥ तयोऽगमीन्महद्युद्धं दिव्य
वर्धसहस्रकं ॥ दारुणैः संयुतः पाशैर्निष्प्रयत्नगतिः कृतः ॥
४९ ॥ वेद्यमानः सद्यो रैस्तु पाशैर्ना गोदृढैस्तथा ॥ विस्मर्य
च यथाशक्त्वा विकोशं नु महारवान् ॥ ५० ॥ व्यथितः स निरु

शीः
६

त्साहो गृहीतो घोरकर्मणा ॥ परमापदमापन्नो मनसाऽचिंतइ
रिं ॥ ५१ ॥ स तु नागवरः श्रीमान्नायणपणायणः ॥ तमेवं शरणा
देवं गतः सर्वात्मना तदा ॥ ५२ ॥ एकाग्रो निगृहीतात्मा विश्रु
द्धिनां तदात्मना ॥ जन्मजन्मांतराभ्यासाद्वक्तिमान्गरुडध्वज
॥ ५३ ॥ नान्यं देवं महादेवात् पूजयामास केशवात् ॥ दिक्षाहुं सर्व
मूर्ध्नि न भूपादं गगनोदरं ॥ ५४ ॥ आदित्यचंद्रनयनमनंतं
विश्वतोमुखं ॥ भूतात्मानं च मेघाभं शंखचक्रगदाधरं ॥ ५५ ॥

ग ७ सहस्रभुभनामानमादिदेवमनंविभुं ॥ प्रगृह्यपुष्करायेगाकां
 चनंकमलोन्नमं ॥ ५६ ॥ नैवेद्यं मनसा ध्यात्वा प्रजां कृत्वा जना
 दने ॥ आपदि मोक्षमन्त्रिच्छन् गजः स्तोत्रमुदीरयत् ॥ ५७ ॥ ग
 ने उवाच ॥ नमो मूलप्रकृतये अजिताय महात्मने ॥ अना
 श्रयाय देवाय निस्पृहाय नमो नमः ॥ ५८ ॥ नम आद्याय वीर
 जाय आर्येयाय महात्मने ॥ अनंतराय चैकाय अयक्ताय न
 मो नमः ॥ ५९ ॥ नमो गृह्याय गूढाय गुणाय गुणवर्तिने ॥ अत

ही
 ७

कर्माया प्रमेयाय अतुलाय नमो नमः ॥ ६० ॥ नमः शिवाय शांता
 य निश्चिताय यशस्विने ॥ सनातनाय पूर्वाय पुण्याय नमो
 नमः ॥ ६१ ॥ नमो जगत्पतिष्ठाय गोविंदाय नमो नमः ॥ नमो स्तु
 त्यप्रनाभाय सांख्ययोगोद्भाय च ॥ ६२ ॥ विश्वेश्वराय देवा
 य शिवाय हरये नमः ॥ नमो स्तुतस्मै देवाय निर्गुणाय गुणा
 त्मने ॥ ६३ ॥ नमो देवाधिदेवाय स्वभावाय नमो नमः ॥ नारा
 यणाय विश्वाय देवानां परमात्मने ॥ ६४ ॥ नमो नमः कारणा

ग
८

वामनाय नारायणायामितविक्रमाय ॥ श्रीशार्ङ्गचक्रासिग
दाधराय नमोऽस्तु तस्मै पुरुषोत्तमाय ॥ ६५ ॥ गुह्याय वेदतिल
काय महोदराय सिंहाय दैत्यनिधनाय चतुर्भुजाय ॥ ब्रह्मेन्द्र
रुद्रमुनिचारणसंस्तुताय देवोत्तमाय वरदाय नमोऽस्तु ता
य ॥ ६६ ॥ नागेन्द्रदेहशयनासनमुषियाय गोक्षीरह्रेमशुक
नीलघनोपमाय ॥ पीतांबराय मधुकैटभनाशनाय विश्वा
यचारुमुकुटाय नमोऽक्षराय ॥ ६७ ॥ नाभिप्रजातकमलस्थच

ही
८

तुर्मुखाय ॥ क्षीरोदकार्णावनिकेतनशोभनाय ॥ नानाविचित्रमु
कुटांगदभूषणाय योगीश्वराय पुरुषाय नमो वराय ॥ ६८ ॥ भ
क्तियाय वरदीप्तिमुदर्शनाय कुह्यारविंदविपलाय तलोच
नाय देवेन्द्रविघ्नशमनोद्यतपौरुषाय नारायणाय विराजा
य नमोऽस्तु ताय ॥ ६९ ॥ नारायणाय नरलोकपरायणाय का
लाय कालकमलाय तलोचनाय ॥ रामायणवशाविनाशक
तोद्यमाय धीराय धीरतिलकाय महोदराय ॥ ७० ॥ यथासना

ग यमणि कुंडलभूषणाय कंसांतकाय शिशुपालविनाशना
 य गोवर्धनाय सुरशत्रुनिहंतनाय दामोदराय वरदाय न
 मोवराय ॥ ७१ ॥ वस्त्राय नाय विदशाधिपाय लोकाय नाया
 त्मभवोद्भवाय ॥ नायाय गायार्तिविनाशनाय महावराहा
 य नमस्कारो मि ॥ ७२ ॥ कूटस्थमव्यक्तमचिंत्यरूपं नाया
 गांकारणमादिदेवं ॥ पुगांतशेषं पुरुषं पुगांतेवासुदेवं
 शरणां प्रपद्ये ॥ ७३ ॥ अदृश्यमच्छेद्यमनंतमव्ययं महद्योव

श्रीः
 २

समयं सनातनं वदंति यं वै पुरुषं पुगांतेवासुदेवं शरणां प्रप
 द्ये ॥ ७४ ॥ उत्तिष्ठतस्तस्य जलारुक्षोर्महावराहस्य महीं विदः
 यं विधुन्वतो वेदमयं शरीरं लोकांतरस्यामुनयो वदंति ॥ ७५ ॥
 योगेश्वरं चारुविचित्रमौलिं श्रेयं समक्षं प्रकृतेः परस्तात्
 क्षेत्रज्ञमात्मप्रभवं वीर्यं तेवासुदेवं शरणां प्रपद्ये ॥ ७६ ॥ का
 र्यक्रियाकारणमप्रमयं हिरण्यवाहुं वरपद्मनाभं ॥ महाव
 लं वेदनिधिं सुरोत्तमं व्रजामिविष्णुं शरणां जनार्दनं ॥ ७७ ॥ कि

ग
१०

शिटकेपूरमहाहनिक्कैरत्पंतमालंकृतसर्वगात्रं पीतांबरं कां
चनभक्तिचित्रमालाधरं केशवमभ्युपैमि ॥ ७८ ॥ भवोऽयं
वेदविदां वारिष्ठ्यमार्दित्यचंडाशिवमुप्रभावं योगात्मकं
सारव्यविदां वारिष्ठ्यं प्रभुं प्रपद्येऽनुतमात्मवंतं ॥ ७९ ॥ यदक्ष
रं ब्रह्मवदंति सर्वगं निशम्य यन्मृत्युमुखात्प्रमुच्यते तमी
श्वरं युक्तमनुत्तमैर्गुणैः सनातनं लोकगुरुं स्मरामि ॥ ८० ॥
श्रीवत्सांके महादेवं वंदे गृह्यमनुत्तमं प्रपद्ये सूक्ष्ममच

हरिः
१०

लंबोराण्यमभयप्रदं ॥ ८१ ॥ नमस्तस्मै वराहाय लीलया हरते
महीं खुरमध्यगताय स्पमैरुः खुरखुरायते ॥ ८२ ॥ प्रभवं स
र्वभूतानां निर्गुणं परमेश्वरं प्रपद्ये युक्तसंगानां यतीनां
परमां गतिं ॥ ८३ ॥ भगवंतं गुणाध्यक्षमक्षरं परमं पदं शर
णं शरणार्त्तानां प्रपद्ये भक्तवत्सलं ॥ ८४ ॥ त्रिविक्रमं त्रि
लोकेशं सर्वेषां प्रपितामहं योगात्मानं महात्मानं प्रपद्ये
हं न नार्दनं ॥ ८५ ॥ आदिदेवमजं विशुं व्यक्ताव्यक्तं सनातनं

ग. नागयणामणीयां संप्रपद्ये वास्त्राणि प्रियं ॥ ८६ ॥ अकृपाया देवा
 ॥ यनमः सर्वमहात्मने ॥ प्रपद्ये देवदेवेशमणीयां समणोर्य
 था ॥ ७ ॥ लोकत्रयाय चैकाग्रपरतः परमात्मने ॥ नमः सर्व
 त्रिशिरसे अनन्ताय महात्मने ॥ ८८ ॥ तमेव परमं देवमृषयो
 वेदपाशाः कीर्तयन्ति च यं सर्वं ब्रह्मादीनां परायणं ॥ ८९ ॥
 नमस्तु पुंडरीकाक्षभक्तानामभयंकर ॥ सुब्रह्मण्य नमः
 स्तेस्तु बाहिमांशरणागतं ॥ ९० ॥ तावद्वति मे दुःखं चिन्तासं

श्री
 ॥

सारसागोपावत्कमलपत्राक्षं नमस्त्वामिजनाईने ॥ ९१ ॥ भीष्म
 वाच ॥ भक्तिं तस्य तु सेविं त्यनागस्या मोघं सत्तवं ॥ प्रीतिमा
 नं भवशजं नृश्रुत्वा चक्रगदाधरः ॥ ९२ ॥ आरुह्य गुरुं विष्णु
 राजगामसुरोत्तमः ॥ सान्निध्यं कल्पयामास तस्मिन् सारसि ॥
 लोकधृक् ॥ ९३ ॥ ग्राह्यस्तं गजेन्द्रं च तं ग्राहं च जलाशयात् ॥ उ
 ज्जहाण प्रमेयात्मा तस्मात् सधुसूदनः ॥ ९४ ॥ जलस्थं दारयो मा
 स ग्राहं च केशमाधवः ॥ मोचयामास नागेन्द्रं पाशेभ्यः शरणा

ग १२ गतं ॥ २५ ॥ सहिदेवलशायेन हूङ्गं धर्वसत्तमः ॥ ग्राहत्वमगम
 त्कृत्वा ध्वं प्राप्य दिवं गतः ॥ २६ ॥ इदमप्यपरं गुह्यं राजन्युपा
 तमं शृणु ॥ २७ ॥ पुषिष्ठिर उवाच ॥ कथं शापोऽयं नामगं
 धर्वाणां महात्मनां ॥ एतदिच्छाम्यहं श्रोतुं विस्तरेण पिता
 महः ॥ २८ ॥ भीष्म उवाच ॥ हा हा हूँ इति ख्यातौ गीतवाद्यवि
 शारदौ ॥ इति तौ शापितौ तेन देवलेन महात्मना ॥ २९ ॥ उर्व
 शीमेन कारंभा तथा चान्येः पुरोगाणाः ॥ शक्रस्य पुरतो ग

हरिः
 १२

जन्तुत्पन्ते ताः सुमध्यमाः ॥ ३० ॥ ततस्तौ गायमानौ तु गंधर्वौ राज
 सन्निभौ ॥ अन्योन्यं चक्रतुः स्पर्शं शक्रस्य पुरतस्तदा ॥ ३१ ॥ आवयो
 रुभयोर्मध्ये कः श्रेष्ठो गीतवाद्ययोः ॥ ते वदस्व मुर श्रेष्ठ तात्वा
 गीतस्य लक्षणां ॥ ३२ ॥ गंधर्वयोर्वचः श्रुत्वा प्रत्युवाच शतक्र
 तुः ॥ पुवयो गीतवाद्येऽयुर्विशेषो नाप्यद्यते ॥ ३३ ॥ एक एव सुः
 निश्चिद्वेदेव लोनामनामतः ॥ पुवयोः संशयश्चेन्ना भवि
 व्यति न संशयः ॥ ३४ ॥ ततस्तु तौ शक्रवचो निशम्य प्रणाम्य रा

ग १३ नरशिरसासुरेश्वरं गतौ सुहृद्यौ नयकां शिरागौ तौ यत्राश्रमे
 तिष्ठति सदिताग्रः ५ ततो दृष्ट्वा मुनिश्रेष्ठं देवलं शंसितव्र
 तं अभिवाद्य महात्मानं प्रोचतुः पार्श्वं संस्थितौ ६ शक्रेण
 प्रेषितौ देवत्वत्समीपे दिजेतम ॥ एकस्य च जयं देहि यत्ने
 मनसि रोचते ७ एथ कचरंतौ गायंतौ सुचिरं मधुरस्वरं
 न किंचिद्वदन्ते वाक्यं मुनिर्मौनस्य धारणात् ८ शृण्वः
 नपि यदन्तेषां न किंचिद्वदन्ते मुनिः तदा तौ कृपितौ तस्य दे

शीः
 १३

वलमहात्मनः ९ उचतुस्तौ तदा वाक्यं गंधर्वौ कालनोदितौ
 मूढाय न अभिजानाति निश्चयं वाद्यगीतयोः १० निशम्यैतद्व
 च स्तेषां गंधर्वाणां मदान्वितं क्रोधादुत्थाय विप्रेन्द्र इदं वच
 नमब्रवीत् ११ एष रूढ ईरात्मा तु ग्राह्यं यातु मूढधीः त्वमे
 व गजराजस्तु भवस्व गिरिगह्वरे १२ ततस्तौ शापितौ तेन दे
 वलेन महात्मना ॥ प्रणम्य शिरसां विप्रं गंधर्वां विदमूचतुः
 १३ भूमं उलगतौ ह्यावां प्रसादं कुरु सत्तमः निश्चयं वद वि

ग १४ पेंडयेनशापादिमुच्यते ॥ १४ ॥ ततस्तौ परतो दृष्ट्वा उभौ शाप
 भयार्दितौ ॥ प्रत्युवाच मुनि श्रेष्ठो माधवो तौ भयान्वितौ ॥
 १५ ॥ मेरुपृष्ठे सरोरस्यं बहु वृक्षसमाकुलं ॥ नानापक्षिनिना
 दाख्यं द्वितीयं वसागरं ॥ १६ ॥ तस्मिन्सरोवरे रस्ये नित्यं प्रा
 हो भविष्यति ॥ तृथार्त्तस्तत्र मातंगो गमिष्यति न संशयः ॥
 ७ ॥ तयोर्मध्ये महमुद्धभविष्यति सुदारुणां ॥ प्राहेणा कृष्य
 माणास्तु गजस्तौ वंकीरिष्यति ॥ १७ ॥ तदैव देवदेवेशास्तुष्यते

हरि
 १४

नात्र संशयः ॥ ततो नागयणाः प्रीतः शापतो मोचयिष्यति ॥ १८ ॥
 इत्युक्ता वृषिणा तेन वरं गौतौ प्रमोदितौ ॥ भीष्म उवाच ॥ एवं
 परावार्त्तभृतौ श्रुत्वा सीङ्गवानिह ॥ २० ॥ श्रीभगवानुवाच ॥
 कैाधोपिवरतुल्यायमापदंते प्रयच्छतु ॥ आपदि मुक्तौ युगः
 परुजोगंधर्व एव च ॥ २१ ॥ गजोपि मुक्तां यात श्रीकृष्णेन
 विमोक्षितः ॥ तस्माच्छापादिनिमुक्तः प्रागिवा विरुतो भव
 त् ॥ २२ ॥ तौ च त्वं त्वं वपुः प्राप्य प्राणापत्यजनार्दनं ॥ गजो गंध

ग १५ वराजश्च परां निर्हति मागतौ ॥ २१ ॥ प्रीतिमान्मुंडरीकाक्षः शर
 णागतवत्सलः ॥ अभवत्तत्र देवेश स्ताभ्यां चैव प्रपूजितः ॥
 २४ ॥ इदं चैव महाबाहो देवस्य च प्रभाषितं ॥ भजंतं गजराजा
 नमवदन्मधुसूदनः ॥ २५ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ यो मां त्वांच स
 रश्चैव ग्राहस्य च विदारणं ॥ गुल्मकीचकवेणानां तंच शैल
 वरं तथा ॥ २६ ॥ अश्वत्थं भास्करं गंगां नैमिषारण्यपुष्करं ॥
 प्रयागं ब्रह्मतीर्थं च दंडकारण्यमेव च ॥ २७ ॥ प्राणं रामचरि

हरिः
 १५

तं भारताख्यानमुन्नमं ॥ विभूतिं विश्वरूपं च स्तवराजमनुस्म
 रतिं ॥ २८ ॥ प्राणं च कुरुक्षेत्रं गुरुदंडं मेरुपर्वतं ॥ रूपं कांचनगु
 ल्मानां रूपं मेरोः सुतस्य च ॥ २९ ॥ ये स्मरिष्यन्ति मनुजाः प्रय
 ताः स्थिरबुद्धयः ॥ ३० ॥ त्वन्नो नश्यते तेत्यां सुखं प्रशुभविष्य
 ति ॥ ३१ ॥ अनिरुद्धं गजं ग्राहं वासुदेवं महायुतिं ॥ संकष्यं मा
 हात्मानं प्रयुमंचतथैव च ॥ ३२ ॥ मत्स्यं कूर्मं च वाग्राहं वा मने
 ताक्ष्यं मेव च ॥ नारसिंहं च नागं दंष्ट्रसिंहं हारकारकं ॥ ३३ ॥ वि

ग
१६

श्वरूपं हृषीकेशं गोविंदं मधुसूदनं ॥ त्रिदशैर्वंदितं देवं दृढ
भक्तिमन् रूपमं ॥ ३३ ॥ वैकुण्ठं दुष्टदमनं भक्तिदं मधुसूदनं ॥
एतानि प्राप्नुतु रूपाय स स्मरिष्यंति ये नराः ॥ ३४ ॥ सर्वपापैः
प्रमुच्यंते सर्वलोकमवाप्नुयुः ॥ भीष्म उवाच ॥ एवमुक्त्वा
महाराज गजेन्द्रमधुसूदनः ॥ ३५ ॥ स्पर्शयामास हस्तेन गजे
गंधर्वमेव च ॥ तौ च स्मृष्टौ ततः सद्यो माल्यां वरधरावुभौ
३६ ॥ तमेव मनसा प्राप्य जग्मतुस्त्रिदशालयं ॥ ततो दिव्यव

हरिः
१६

पुर्भूत्वा हस्तिगार्परमं पदं ॥ ३७ ॥ गच्छतस्मिन् महाबाहो नाराय
णपरायणौ ॥ ततो नारायणः श्रीमान् मोक्षयित्वा गजोत्तम
म् ॥ ३८ ॥ अविभिः स्तूयमानो ग्रेर्वेदगुह्यपदाक्षरैः ॥ ततस्तु
भगवान्विष्णुर्द्विजैर्यगातिः प्रभुः ॥ ३९ ॥ शंखचक्रगदापा
णिरंतर्धानं युधिष्ठिरः ॥ गजेन्द्रमोक्षणं दृष्ट्वा सर्वे प्रांजलय
स्तदा ॥ ४० ॥ वंदंति महात्मानं प्रभुं नारायणं परं ॥ विस्मयो
त्कुलनयनाः प्रजापतिपुं सराः ॥ ४१ ॥ य इदं शृणुयाच्चित्तं

ग
७

प्रातरुत्थायमानवः॥ प्राप्नुयात्परमासिद्धिं दुःखप्रसक्तस्य न
श्रुतिः॥ ४२॥ गजेन्द्रमोक्षणां पुण्यं सर्वपापप्रणाशनं॥ श्रा
वयेत्प्रातरुत्थाय दीर्घमायुरवाप्नुयात्॥ ४३॥ श्रुतेन हि
कुरुश्रेष्ठ श्रुतेन कथितेन च॥ गजेन्द्रमोक्षणां नैव सद्यः
पापात्प्रमुच्यते॥ ४४॥ मया ते कथितं राजन पवित्रं पाप
नाशनम्॥ कीर्त्तयस्व महाबाहो गजेन्द्रस्य महात्मनः॥
४५॥ चरितं पुण्यकर्मणि पुष्कलं वर्द्धते यशः॥ श्रीतिमा

श्रीः
७

नृपुंडरीकाक्षो गजेन्द्रः स्वात्प्रमुक्तवान्॥ ४६॥ वैशंपायन उवा
च॥ एतच्छ्रुत्वा महाबाहो भारतानोपिता महात्॥ गजेन्द्रमो
क्षणां राजा कुंतीपुत्रो युधिष्ठिरः॥ ४७॥ भ्रातृभिः सहितः सम्य
कवास्तौ वैदपारगौ॥ पूजयामास देवेशं पार्श्वस्थं मधुसू
दनम्॥ ४८॥ विस्मयोत्फुल्लनयनाः श्रुत्वानागस्य मोक्ष
णां॥ मधुसूक्तमहाभागाः सर्वपापजलयस्तदा॥ ४९॥ अजं
वरेण्यं वरपद्मनाभं महाबलं वेदनिधिं सुरेन्द्रमं॥ तं वेद

ग १८ गुह्यं पुरुषं पुराणां ववंदिरे वेद विरां वरिह्यं ॥ ५० ॥ एतत्पुरुषं
 महावाहो जनानां पुराणकर्मणां ॥ ५१ ॥ त्वं प्रदर्शने धीरे श्रु-
 त्वा पापात्प्रमुच्यते ॥ ५२ ॥ तस्मात्त्वं हि राज प्रपद्य शरणां
 हरिं ॥ विमुक्तः सर्वपापेभ्यः प्राप्स्यसे परमं पदम् ॥ ५३ ॥
 यदा महायाह गृहीतकातरं सुपुष्टिते पद्मवने महादि-
 पं ॥ विमोक्षयामास गजं जनादेन स्मरामि ॥ ५४ ॥ त्वं प्रवि-
 नाशनं हरिं ॥ ५५ ॥ परं पुराणां परमं पवित्रं पुराणमीशं सु-

हरि
 १८

रलोकनाथं ॥ सुरासुरैर्वर्चितपादपद्मं सनातनं लोकगुरुं स्म-
 रामि ॥ ५६ ॥ वरं गजशरणादिमुक्तिहेतुं पुरुषं वरस्तुत दिव्य-
 देहगीतं ॥ सततमभिपठंति ये तु ते चां सुमरणां मेतिक कि-
 ल्विद्यापहं स्यात् ॥ ५७ ॥ धर्मं हृदयं धर्मलो वेदस्कंधः पुरा-
 णां शाखादयः ॥ कर्तुं कुसुमा मोक्षफलो मधुसूदन पा-
 दपोजयति ॥ ५८ ॥ नमो ब्रह्मण्य देवाय गोत्रास्म्यगहिता-
 य च ॥ जगद्धिताय कृष्णाय गोविंदाय नमो नमः ॥ ५९ ॥ आ-

ग
१९

र्त्ताविद्ययाः शिथिलाश्चभीताघोरेषु च व्याधिषु वर्त्तमा
नाः॥ संकीर्त्य नायगाशब्दमात्रं विमुक्तः दुःखाः सुखि
नो भवन्ति॥ ५८॥ वेदे गमाय गौ चैव पुराणो भारते तथा॥
आदौ मध्ये तथा चोत्तरे हरिः सर्वत्र गीयते॥ ५९॥ एको यि
रुष्मस्य कृत प्रणामो दशाश्वमेधावभृथेन तुल्यः॥ द
शाश्वमेधी पुनरेति जन्म कृष्ण प्रणामी न पुनर्भवा
यः॥ ६०॥ सर्वज्ञ मयो मेरुः सर्वाश्चर्यमयं नभः॥ सर्वतीर्थः

हरिः
१९

ग
२०

मयी गंगा सर्वदेवमयो हरिः॥ ६१॥ आकाशात्पतितं तोयं यथा
गच्छति सागरं॥ सर्वदेवनमस्कारः केशवं प्रति गच्छति
६२॥ गीता सहस्रनामानि स्रवणो ह्यनुस्मृतिः॥ गजेन्द्रमो
क्षणं चैव पंचरत्नानि भारते॥ १६३॥ इति श्री महा
भारते शांतिपर्वणि आनुशासनिके दानधर्मसंयुगे गजेन्द्र
मोक्षणं नाम शतोपरि एको नवमोऽध्यायः
समाप्तः शुभम्॥ ५१॥ शान्तमोऽध्यायः
समाप्तः शुभम्

